

Pavel Šivic
SAMOROG
Opera v treh dejanjih

Odrska praizvedba 3. 6. 2021

Glasba

Pavel Šivic

Libreto

Pavel Šivic po istoimenski dramski predlogi **Gregorja Strniše**

Izvedba v slovenskem jeziku.

Glasbeni vodja in dirigent

Igor Švara

Asistentka dirigenta

Mojca Lavrenčič

Zborovodja

Željka Ulčnik Remic

Koncertni mojster

Igor Grasselli

Režiser

Vinko Möderndorfer

Scenograf

Branko Hojnik

Kostumograf

Alan Hranitelj

Oblikovalec svetlobe

Pascal Mérat

Oblikovalca video projekcij

Atej Tutta, Valerija Cozzarini

Koreografinja

Anja Möderndorfer

Dramaturg

Blaž Lukan

Lektorica

Marja Filipčič Redžić

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

Zasedba vlog

Margarita

Urška Arlič Gololičič

Uršula

Nuška Drašček Rojko

Bertram

Robert Vrčon

Dizma

Matej Vovk

Pincus

Andrej Debevec

Glasnik

Saša Čano

Rabelj

Tomaž Štular k. g.

Biriči

operni zbor

Plesalca

Gaj Rudolf, Gregor Guštin

Asistentka režiserja

Simona Pinter

Asistent režiserja (študijsko)

Lovro Pinter

Asistentka koreografinje

Regina Križaj

Korepetitorke

Višnja Kajgana, Mojca Lavrenčič, Irena Zajec, Irina Milivojević, Marina Đonlić (zbor)

Šepetalca

Dejan Gebert, Urška Švara Kafol

Oporni zbor

Soprani: Amina Natalija Bašič, Loredana Colautti, Bernarda Golob Švara, Polona Kante Pavlin, Andreja Mohorič, Monika Müller, Darja Novak, Mojca Svobjak, Bianca Telban, Christina Thaler, Tatjana Verce

Alti: Višnja Fičor, Sabina Gruden, Meta Mačak, Inez Osina Rues, Ida Plevnik Bavčar, Zarja Pivko, Anja Šinigoj, Mojca Tiran

Tenorji: Matej Avbelj, David Čadež, Bruno Konda, Damjan Kozole, Jože Oblak, Danilo Papič, Miha Ravnikar, Rusmir Redžić, Edvard Strah

Baritoni, basi: Rok Bavčar, Robert Brezovar, Marko Ferjančič, Anton Habjan, Milan Zavodnik, Tadej Femc, Rok Krek, Marko Pikš, Bratislav Ristić, Damijan Škvarč, Silvo Škvarč, Tomaž Zadnikar, Gregor Zorko

Inšpektor zbora: Rok Krek

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

Orkester SNG Opera in balet Ljubljana

I. violine: Rahela Grasselli, Lucija Krišelj, Domen Lorenz, Vesna Velušček, Natalija Čabrunič Pfeifer, Michela Dapretto, Metka Zupančič, Metka Udovč, Andrej Provotorov*, Alma Gunzek*, Eva Prešeren*

II. violine: Margareta Pernar Kenig, Dragana Pajanović, Olga Čibej Pletikosić, Nastja Dolinar, Saša Kmet, Ana Stadler, Špela Jevnišek, Katarina Zupan*, Nikola Semič* Stefanija Udicki*

Viole: Ana Glišič, Jevgenij Meleščenko, Martin Žužek Kres, Paolo Canarella, Aljaž Mihelač, Laslo Babinski, Yusumici Iwaki*, Tomaž Malej*, Kristja Dražil

Violončela: Damir Hamidulin, Fulvio Drosolini, Barbara Gradišek, Jaroslav Cefera, Aleksandra Čano Muharemović, Ksenija Trotovšek, Tamara Gombač*, Ursula Iwaki*

Kontrabasi: Valerij Bogdanov, Alesandar Blagojević, Andrej Kasič*, Damir Rasiewicz*

Harfa: Maria Gamboz Gradišnik

Flavte: Vesna Jan Mitrović, Helena Trismegist, Matjaž Debeljak, Špela Benčina

Oboe: Jonathan Mauch, Claudia Pavarin, Manca Marinko, Darko Jager

Klarineti: Tadej Kenig, Jakob Bobek, Borut Turk, David Gregorc

Fagoti: Jure Mesec, Árpád Balázs Piri, Milan Nikolić

Rogovi: Marko Arh, Primož Zemljak, Sabina Magajne Bogolin, Erik Košak, Timea Erdei*, Hana Močnik*

Trobente: Gregor Turk, Uroš Pavlovič, Jure Močilnik, Blaž Avbar*

Pozavne: Aleš Šnofl, Andrej Sraka, Tine Plahutnik, Leon Leskovšek

Tuba: Aleš Plavec

Timpani: Tomaž Vouk

Tolkala: Rudi Podkrajšek, Gašper Gradišek; Katarina Kukovič*, Maja Povše*, Petra Vidmar*

Inšpektor orkestra: Bojan Gombač

Inspicent

David Grasselli

Organizatorica kulturnega programa

Brigita Gojić

Scena in kostumi

Gledališki atelje SNG Opera in balet Ljubljana in SNG Drama Ljubljana

Vodja: Matjaž Arčan

Tehnična služba SNG Opera in balet Ljubljana

Vodja organizacijske enote tehnika: Matjaž Štern; vodja scenske razsvetljave – lučni mojster: Jasmin Šehić; vodja odrske tehnike: Franci Stanonik; mojster za zvok: Matjaž Kenig; video mojster: Marko Krajšek*/Matija Grošelj*; vodja rekviziterjev: Sandi Dragičević; vodja maske: Marijana Sešek; vodja frizerjev – lasuljarjev: Nevenka Zajc; vodja moške garderobe: Vida Markelj; vodja ženske garderobe: Ksenija Šehić

*Zunanja sodelavka/zunanji sodelavec.

Predstava ima en odmor.

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

Pavel Šivic (Radovljica, 1908 – Ljubljana, 1995), skladatelj in pianist, pa tudi esejist, kritik, prevajalec in pedagog, je leta 1931 diplomiral na konservatoriju v Ljubljani, kjer je študiral kompozicijo v razredu Slavka Osterca in klavir v razredu Janka Ravnika, med letoma 1931 in 1934 pa se je izpopolnjeval v Pragi, in sicer je študiral kompozicijo pri profesorju Josefu Suku in Aloisu Hábi ter klavir pri profesorju Vilému Kurzu. Z izjemo medvojnih let, ko je bil v italijanskem in nemškem ujetništvu, nato pa v partizanih, je bil sprva na ljubljanskem konservatoriju, potem pa vse do upokojitve leta 1978 profesor klavirja na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Šivičev glasbeno-gledališki opus v njegovi ustvarjalni praksi zavzema zelo pomembno mesto in velja za najobsežnejši in najbolj raznolik v slovenski glasbeni literaturi.

Z glasbenim gledališčem se je skladatelj prvič srečal takoj po koncu študija leta 1931, ko je napisal burleskno opereto Ej, ta prešmentana ljubezen. Delo je bilo premierno uprizorjeno istega leta na odru ljubljanske Opere in je doživelo velik uspeh. Preostala dela s tega področja so nastala v njegovem poznem ustvarjalnem obdobju. Leta 1967 je nastal balet z naslovom Goga, leta 1972 pa Cortesova vrnitev, opera v treh dejanjih, ki je bila prvič premierno uprizorjena v ljubljanski Operi leta 1974. Druga premierno izvedba je bila na istem odru uprizorjena leta 1996. Kritiška in strokovna javnost sta soglašali, da je skladatelj s tem delom posegel v sam vrh domače operne ustvarjalnosti. Leta 1976 je Šivic ustvaril še komorno opero Svitanja, leta 1981 veliko opero Samorog, štiri leta pozneje baletno sliko z naslovom Zorenje, leta 1987 otroško opero Kaznovana radovednost, opus s tega področja pa je sklenil z neizvedenimi operami Hiša iz kart (1989) ter Psomar in njegovi hlapci (1990). Opera v treh dejanjih Samorog je bila izvedena in posneta zgolj na Radiu Slovenija leta 1983, ansambel je takrat vodil dirigent Ciril Cvetko.

Šivicu so bile vedno blizu vsebine na temo moralnih vprašanj, zanimala ga je izrazita simbolika, življenjske resnice, eksistenčni problemi in notranji svet njegovih junakov. Dela, ki so v večini pripovedne narave in v katerih je pogosto uporabljal oratorijske elemente, je rad povezoval z dramskimi tematikami, v glasbenem smislu pa so ga zanimala predvsem vprašanja delitve funkcije besedila in glasbe ter vprašanja glasbene zasnove, kar se kaže v sami harmonski zasnovi, oblikovanju pevskih partov, funkciji orkestra in dramskem oblikovanju. Glasba opere Samorog je slogovno blizu Cortesovi vrnitvi, vendar se od skladateljevega najboljšega glasbeno-gledališkega dela razlikuje predvsem po učinku zlitja med libretom in glasbo. Šivic v tem primeru izhaja iz Strniševe zgoščene poetične dramske predloge, libreto zapolnjuje velik del asociativnega prostora in določa tudi ritem opere, ki ga iz razloga primarne vloge samega libreta lahko zaznavamo kot manj kompaktnega.

S prvo odrsko postavitvijo oziroma scensko praižvedbo jeseni 2020 smo želeli obeležiti 25. obletnico skladateljeve smrti in 90. obletnico rojstva dramatika Gregorja Strniše, avtorja dramske predloge, po kateri je Šivic ustvaril istoimenski libreto. Zdaj so razmere, ki niso naklonjene živi in z gledalci povezani umetnosti pred nas postavile novo preizkušnjo. Tako bo Samorog na odru zaživel brez občinstva, ta pa bo temu veličastnemu in v sporočilu aktualnemu delu stopila nasproti z ogledom na svojih ekranih.

Besedilo Tatjana Ažman

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

NOVA SLOVENSKA OPERA IN DRŽAVA SLOVENIJA (odlomek)

Vinko Möderndorfer

Država Slovenija se očitno ne zaveda posebnosti in pomembnosti operne umetnosti. Ne zaveda se, da je opera največji in najbolj zahteven uprizoritveni mehanizem, najbolj kompleksna in zaradi glasbe tudi najbolj univerzalna scenska umetnost. Kot dolgoleten operni režiser imam občutek, da država načrtno pozablja, da je opera njena reprezentančna umetnost. To dobro vedo vse države v naši evropski okolici, ki nekaj dajo na kulturo, zato so njihove nacionalne opere v samem središču politično kulturne pozornosti.

Nacionalna opera je tista umetnost, s katero se država ponaša, jo neguje, skrbi zanjo na poseben način. Nacionalne opere niso namenjene uprizarjanju lahkotnih oper, operet in všečne in tisočkrat prežvečene operne navlake, temveč najprej služijo nacionalnim opernim in umetniškim interesom. Uprizoritev novega opernega dela nacionalnega avtorja je v kulturnih državah praznik, ki je deležen vse podpore in pozornosti. Če malo pobrskamo po spominu: v predsedniški loži v slovenski operi ob premierah že dolgo ne sedi več predsednik republike, niti prvi od ministrov, niti kateri drug minister. Slovenski politiki ne obiskujejo premier slovenske nacionalne opere. Še manj repriz. Na praizvedbah slovenskih oper jih po navadi ni. Je opera kot umetnost vseh umetnosti za njih prezahtevna? Morda. Politična nezainteresiranost in hkrati z njo najbrž tudi kulturna neizobraženost slovenskih politikov vodita k temu, da je Slovensko narodno gledališče Opera potisnjeno na obrobje kulturnega dogajanja.

V libretu pesnik Strniša lepo pravi: *Mesto čuva samorog ... v zidovih mesta so vzidane samorogove kosti ...* Danes bi lahko rekli: *V opernih zidovih bi morale biti vzidane samorogove kosti, da bi opero obvarovale pred škodljivo in ignorantsko kulturno politiko slovenskih politikov.*

Kljub nezainteresiranosti slovenske kulturne politike bomo operni ustvarjalci vztrajali. Zaradi takšnih mojstrov in umetnikov, kot sta bila Strniša in Šivic in še mnogi drugi slovenski ustvarjalci. Saj se dobro zavedamo, da slovenska operna umetnost obstaja predvsem zaradi njih, ne zaradi Verdija in Wagnerja, ne zaradi dunajskih operet. Zaradi slovenske glasbe, zaradi slovenskih pesnikov in umetnikov Slovenci sploh še obstajamo kot narod. Zaradi njihove vizije umetnosti imamo Slovenci morda še prihodnost.

Kako dolgo še?

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

Strnišev *Samorog* kot sodobna srednjeveška drama (dramaturški odlomki)

Blaž Lukan

Samorog je pri Strniši zaščitnik mesta, njegove kosti so vzdane v mestno obzidje. Z njegovo smrtjo je povezana legenda o nastanku mesta. Henrik ali Hagarih je izsekal gozd in pripravil prostor za mesto. V gozdu je živel samorog, ki ga je Henrik preganjal, dokler se ni zatekel na jaso k slepi deklici, a tam mu je Henrik odsekal glavo. Od tega trenutka naprej je Henrikov rod zaznamovan s prekletstvom: Henrik se je namreč poročil s slepo devico in rodila mu je kup otrok – to (spolno) moč mu je dal samorogov rog. Kakšno je to prekletstvo, Strniša pove precej zagonetno: v telesih moških potomcev »kričijo opice skoz noč«, v telesih žensk pa »kličejo pavi, z očmi kot led« ... In tu je še en učinek samorogovih kosti: kadar Henrikovemu potomcu grozi nevarnost, se samorog oglasi in mu pomaga, ščiti pa tudi mesto, saj od tistih davnih časov še ni bilo zavzeto.

Samorogova vloga pri Strniši je, lahko bi rekli, trojna: po eni strani oskrbuje mesto z mitologijo njegovega nastanka, osmišlja njegovo poreklo in »zgodovino« (to vlogo slavi glažarjeva vitražna upodobitev samoroga), po drugi strani stigmatizira Henrikove potomce s telesnim ali duševnim prekletstvom (pomislimo samo na Uršulo), po tretji strani pa bdi nad usodo mesta tudi v sedanosti in nemara predstavlja meščanom edino vero in uteho, upanje in hrepenenje, rešilno bilko v hudih časih, ko oven buta ob mestna vrata, čeprav je, spet sodeč po Uršulini zgodbi, njegova moč slej ko prej omejena, nič več pravljici in simbolična, temveč povsem realistična, psihološka, včasih celo povsem stvarno strašljiva (glej denimo Uršulino preganjavico na začetku tretjega dejanja).

/

Strniša v *Samorogu* vzpostavi nestabilno identiteto sveta, obstoj sveta relativizira, hkrati pa ga ovrednoti kot začasnega (primerjaj prisodobno z ribo faroniko v dram¹) in prividnega. Kljub temu ostaja dejstvo, da nihče v tem svetu ni tak, kot bi moral biti, nihče ni tu po bistvu, temveč je vsakogar manj od bistva, je nepopoln in slabši. Na izbiro imamo, kako hočemo to poanto razumeti: kot (romantično, idealistično) kritiko obstoječega (material(istič)nega) sveta; kot vero v boljši svet – a, če ostanemo v srednjeveškem okviru, vero v boljši svet onkraj, torej v »drugi svet«, v onostranstvo; kot eskapizem, ki je samo različica vere, saj izhod iz konkretne, aktualne stiske išče v novem, boljšem svetu; kot manifestacijo izvorne ontološke difference; kot prepoznanje psihoanalitske shizme ali preprosto v fatalističnem smislu kot usodo, ki se ji ne more zoperstaviti nobeno človeško naprežanje, saj je sama edina in (do)končna resnica sveta in življenja v njem in jo lahko samo evidentiramo. Zanimivo je tudi, da je Strnišev dualizem mogoče razumeti skoraj povsem zunaj religioznega in da obema absolutno ločenima substancama – dobremu in zlu, vidnemu in nevidnemu, duhu in telesu – ne nadreja nobene vrhovne substance, boga; nad nami je nemara samo *vesolje*, kakor se glasi tudi naslov njegove zadnje pesniške zbirke. Strnišev filozofski, kozmološki dualizem se v *Samorogu* v neki izvorni točki srečuje z njegovim moralnim determinizmom, pri čemer le redko zaide v moralizem, torej v eksplicitno (obsojajočo) kritiko zla po eni ali (pridigarško) apologijo dobrega po drugi strani. Bolj kakor zgodovinska ali filozofska resnica ga zanima poetična resnica uprizorjenega sveta,

¹ Riba faronika je mitološko bitje, ki plava po morju in na svojem hrbtu nosi svet, ki se strese, če se riba premakne. Pravljico *Riba Faronika* je napisal tudi Gregorjev oče-Gustav Strniša (1943).

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

ki ni nikdar brez povezav s prvima, a navsezadnje sledi svoji lastni poetski logiki. – Poetična resnica, ki je v drami – in operi – sicer izrečena v poetičnem jeziku, vendar zato nič manj »filozofska«, dramska in »dramatična«, resnična in sodobna.

Vsebina

Smo v srednjeveškem mestu, ki ga oblega Berengarjeva vojska. Zaščitnik mesta je samorog, čigar kosti so vzdane v mestno obzidje. Na samorogovo smrt se navezuje legenda o nastanku mesta: Henrik Sekira je v davnih časih izsekal gozd in pripravil prostor za mesto. V gozdu je živel samorog, ki ga je Henrik preganjal, dokler se ni zatekel na jaso k slepi deklici, a tam mu je Henrik odsekal glavo. Henrik se je s slepo devico poročil in rodila mu je kup otrok, vendar je Henrikov rod zaznamovan s prekletstvom. Kadar Henrikovemu potomcu grozi nevarnost, se samorog oglasi in mu pomaga. Ščiti tudi mesto, saj od nastanka še ni bilo zavzeto.

Prvo dejanje

Večer.

Margarita in Uršula Axtling sta sestri dvojčici, prva je hladna in nedostopna, druga blodna norica. V Margarito se je zagledal sodnik Bertram, ki jo namerava obtožiti čarovništva. V mesto pride špilman, ki prodaja zlato ptico. Ustavi se pred hišo Axtlingov, za katero pravi, da skriva v sebi dva zaklada, zlató davno umrlega križarja in devico Margarito. Uršula prepriča Margarito, da kupi ptico, v špilmanu pa prepozna glažarja Dizmo, ki je nekoč za njihovo hišo izdelal vitraž s podobo samoroga in bil zaljubljen v Margarito, vendar ga ta ni marala. Dizma se je zato obesil, a se je veja pod njegovo težo zlomila, potem pa se je izgubil v svetu. Krčmar in krivoprisežnik Pincus obvesti sodnika Bertrama o Dizmovi vrnitvi. V ptici, ki jo je kupila Margarita, vidi hudiča in Bertram bo Margarito zlahka obtožil čarovništva. Margarita pride k Bertramu in mu pove, da bo v njeno hišo vlomil Dizma. Bertram Margarito zadrži v stolpu z obtožbo, da je čarovnica. Ko Dizma razbije okno s podobo samoroga in vlomi v Margaritino hišo, ga biriči zgrabijo in peljejo v stolp.

Drugo dejanje

Noč.

Bertram v stolpu zaslišuje Margarito in jo prepričuje, naj prizna, da se je predala hudiču. Pincus priseže, da je hudiča prepoznal v zlati ptici, in zatrjuje, da ga je videla tudi Uršula. Privedejo jo in v svojih blodnjah potrdi, da je Margarita čarovnica. Proti Margariti priča tudi Dizma, ki najprej trdi, da je prišel v mesto samo krast, pozneje pa prizna, da je prišel zaradi Margarite, ki ga ne mara, ker ima rada hudiča. Margarita in Uršula v ječi spoznata, kako slabo sta se poznali, izkaže pa se tudi, da obe sanjata o Dizmi. Bertram se skuša približati Margariti, ki zasliši samorogov klic. Sodnik hoče videti Margaritino telo, a ona se mu vztrajno upira. Prizna ji, da zaradi nje ne more spati in ji obljubi, da jo bo, če ga usliši, zjutraj izpustil iz ječe. Margarite telo ne uboga več in v trenutku slabosti se mu vda.

Tretje dejanje

Jutro.

Uršulo preganja prikazen samoroga, Margarita pa obžaluje svoje dejanje. Uršula pride pred ječo in Dizmi prizna, da je vanj zaljubljena. Bertram Margariti razkrije, da bo, kljub temu da se mu je predala, pogubljena na gromadi. Tako je bilo že z Veroniko in Cecilijo, ki ju je dal sežgati, čeprav ju je imel rad. Ko rabelj pride po Margarito, ta predlaga Bertramu, da namesto nje na gromado pošlje dvojčico Uršulo. Bertram se strinja. Glasnik razglasi meščanom, da je Margarita

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

nedolžna in da se bo Bertram poročil z njo. Pove tudi, da bodo Dizmi, ki je razbil okno, odsekali desnico, na grmadi pa bo sežgana čarovnica Uršula, ki ji je sam satan zmešal glavo. Margarita Bertramu napove, kakšen bo videti njun zakon: hladen in brez ljubezni. Na poti na morišče se srečata Dizma in Uršula, Dizma Uršuli podari lutnjo in Uršula pojoč odide na grmado. Za njo se zgrnejo meščani, ki gredo gledat, kako bodo sežgali čisto devico Uršulo.

Pripravil Blaž Lukan

USTVARJALCI

IGOR ŠVARA

Dirigent

Dirigent in pianist Igor Švara se je rodil leta 1947 v Ljubljani kot sin priznanega slovenskega dirigenta, skladatelja in pedagoga dr. Danila Švare. Po končani gimnaziji in srednji glasbeni šoli je nadaljeval študij na Akademiji za glasbo v Ljubljani, in sicer dirigiranje pri svojem očetu, klavir pa pri prof. Marijanu Lipovšku, in diplomiral leta 1971. V letih 1975 in 1976 se je izpopolnjeval v Leipzigu pri dirigentu Kurtu Masurju in pri njem končal mojstrski razred. V SNG Opera in balet Ljubljana se je zaposlil leta 1972 kot baletni in operni korepetitor, nato kot dirigent asistent, leta 1983 pa postal stalni dirigent. V letih 1993–1995 je bil v. d. direktorja in umetniški direktor SNG Opera in balet Ljubljana. Debitiral je leta 1973 s Seviljskim brivcem, do danes pa je Igor Švara svoj repertoar zapolnil z več kot sedemdesetimi opernimi in baletnimi deli. Sodeloval je s svetovno priznanimi solisti in dirigiral različnim domačim in evropskim orkestrom. Od leta 1995 do 1998 je bil stalni gost dirigent v salzburškem opernem gledališču. Kot pianist in dirigent je za glasbene arhive posnel mnoga dela slovenskih in tujih skladateljev. Je dolgoletni predavatelj na Akademiji za glasbo v Ljubljani, uveljavil se je kot član žirij na domačih in tujih solopevskih in zborovskih tekmovanjih, kot strokovni ocenjevalec na revijah pevskih zborov in predavatelj na različnih seminarjih za zborovodje in dirigente. Od pomladi 1981 je umetniški vodja Ljubljanskega okteta, s katerim je posnel 10 zgoščenk in številne skladbe za Radio Slovenija. Z oktetom je gostoval po Evropi, Aziji, ZDA, Kanadi in Avstraliji na več kot 500 koncertih. Prejel je študentsko Prešernovo nagrado, s svojim nadaljnjim strokovnim delom pa priznanje Univerze v Ljubljani za pomembna umetniška dela na področju ustvarjalnosti in poustvarjalnosti ter naziv strokovni svetnik, več jubilejnih priznanj Javnega sklada za kulturne dejavnosti, posebno priznanje na ljubljanskem opernem bienalu, Gallusovo značko in plaketo, zlato priznanje Zveze kulturnih društev Ljubljana ob 30-letnici umetniškega vodenja Ljubljanskega okteta in posebno priznanje za več kot 10-letno dirigiranje na Taboru pevskih zborov v Šentvidu pri Stični.

Vinko Möderndorfer

Režiser

Po študiju gledališke režije na ljubljanski AGRFT je začel režirati v vseh slovenskih gledališčih in se do danes podpisal pod več kot sto dramskih in opernih režij. Piše drame, prozo in pesmi, televizijske scenarije in radijske igre za otroke in odrasle. Objavil je več kot osemdeset knjig, med katerimi so romani, poezija, dramska besedila in zbirke novel. Za svoje ustvarjalno delo

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

je prejel številne nagrade in priznanja, med njimi nagrado Prešernovega sklada, Župančičevo nagrado mesta Ljubljane, nagrade festivala Borštnikovo srečanje, več nagrad za žlahtno komedijsko pero in Grumovih nagrad za dramska besedila na Tednu slovenske drame. Vedno bolj je prepoznaven tudi kot uspešen filmski režiser, ki žanje uspehe na mednarodnih filmskih festivalih. Za svoje filmsko ustvarjanje je prejel tudi mnogo mednarodnih nagrad in nominacij. Od leta 1992 sodeluje tudi z ljubljansko Opero SNG, kjer je pripravil Golobovo Krpanovo kobilo (1992), Verdijevega Falstaffa (1993), Švičičevo Cortesovo vrnitev (1996), Kozinov Ekvinokcij (1998), Golobovo Medejo (tudi libretist, 2000), Ivana Susanina Mihaila Glinke (2000), Donizettijevega Don Pasquala (2001), Lehárjevo Veselo vdovo (2002 in 2008), Kleopatro Danila Švare, Staro Pesem Viktorja Parme (koncertna verzija, 2002), Brata Alojza Ajdiča (2005), La bohème Giacoma Puccinija (2006), Golobovo opero Ljubezen kapital (tudi libretist, 2012), Verdijev Ples v maskah (2014) in Puccinijevo Madamo Butterfly (2017).

Blaž Lukan

Dramaturg

Blaž Lukan (1955) je doktor dramaturgije in dela kot praktični dramaturg v gledališču in pri filmu. Piše spremne besede za knjižne objave dram in strokovnih besedil slovenskih in tujih avtorjev, znanstvene razprave s področja dramatike in teorije scenskih umetnosti, kritiko in poezijo. Bil je umetniški vodja Gledališča Glej in SLG Celje. Je docent za dramaturgijo in predstojnik oddelka za dramaturgijo in scenske umetnosti na AGRFT Univerze v Ljubljani. Napisal je več knjig, med njimi Gledališki pojmovnik za mlade (1996), Slovenska dramaturgija: dramaturgija kot gledališka praksa (2001), Tihožitja in grimase: gledališke ekspresije (2007), Performativne pisave: razprave o performansu in gledališču (2013), Po vsem sodeč: gledališke kritike 1993–2013 (2015), Turški lok (2019), in (so)uredil knjigo Svobodne roke: antologija teoretske misli o slovenskem gledališču 1899–1979 (2012).

Branko Hojnik

Scenograf

Branko Hojnik je rojen leta 1975 v Slovenj Gradcu. Diplomiral je na Akademiji za likovno umetnost v Ljubljani in leta 1998 prejel študentsko Prešernovo nagrado za slikarstvo. Kot oblikovalec scenografije je sodeloval pri več kot sto gledaliških predstavah v skoraj vseh slovenskih gledališčih, v gledališčih na področju nekdanje Jugoslavije in širše. Sodeloval je s številnimi domačimi in tujimi režiserji, med katerimi so Vinko Möderndorfer, Jernej Lorenci, Aleksander Popovski, Slobodan Unkovski, Vito Taufer, Eduard Miler, Mateja Koležnik, Tomi Janežič, Igor Vuk Torbica. Za svoje delo je prejel številne domače in tuje nagrade.

Alan Hranitelj

Kostumograf

Alan Hranitelj se je rodil leta 1968 v Zagrebu in tam obiskoval šolo za upodabljajoče umetnosti. Po sodelovanju pri predstavi Dragana Živadinova Krst pod Triglavom se je leta 1986 preselil v Ljubljano, kjer živi in dela. Sodeluje s številnimi slovenskimi in tujimi režiserji. Kot kostumograf ustvarja za gledališke predstave, opere, klasični balet, sodobni ples, filme, televizijske oddaje in reklame. Njegov dosedanji opus šteje skoraj štiristo kostumografij in sodelovanj pri različnih umetniških projektih. Med drugim je oblikoval tudi kostumografijo za predstavo Zarkana kanadskega gledališča Cirque du Soleil, ki je doživela premiero leta 2011 v New Yorku. Na številnih samostojnih in skupinskih razstavah v Sloveniji in tujini je predstavil svoje avtorsko

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

prepoznavno oblikovanje, ki ga mnogokrat nadgrajuje z lastnoročno izdelavo. Med najbolj odmevne sodijo razstave v ljubljanski Moderni galeriji (1991), galeriji Eurna (1993), Mestni galeriji (1995), MGLC (2006) in Narodnem muzeju (2009) in na Ljubljanskem gradu (2019). V tujini so najbolj odmevale njegove predstavitve na razstavah v Köbenhavnu (1996), v brazilskem mestu Belo Horizonte (1997) in v Milleniumu v Londonu (2000). Oblikoval je tudi uniforme za enajst različnih podjetij. Doslej so izšle tri monografije o njegovem delu: Kostumografija 1986–2006, Jesen, zima 2008/2009 in Vzporedni svetovi 2006–2019. Za svoje ustvarjanje je do sedaj prejel devetindvajset domačih in tujih priznanj.

Pascal Mérat

Oblikovalec svetlobe

Pascal Mérat si je vidnejše izkušnje z gledališko umetnostjo pridobil kot tehnični direktor in oblikovalec luči v Théâtre du Silence (Gledališče tišine), nato pa je deloval kot oblikovalec luči v pariškem gledališču Bouffes du Nord pod vodstvom angleškega režiserja in gledališčnika Petra Brooka. Tam je oblikoval luč za predstave La tragédie de Carmen, Mahabharata in Le récit de la servante Zerline (Zgodba služabnice Zerline). Slednjo je soustvaril z režiserjem Klausom Michaelom Grüberjem in z legendarno vsestransko gledališko umetnico – igralko, scenaristko in režiserko – Jeanne Moreau. Pod vodstvom španskega režiserja Lluísa Pasquala je deloval v Comédie Française, v pariškem Odéon-Théâtre de l'Europe in v številnih opernih gledališčih: v pariškem Théâtre du Châtelet, milanski Scali, v Lizboni, Bilbau, Seville, Madridu, Torinu, Amsterdamu, Lillu, Marseillu in Lyonu. V zadnjem obdobju je oblikoval luč za opere Don Giovanni (Sao Paulo, Versailles), Cavalleria rusticana (Sao Paulo), Don Pasquale (Madrid), Il prigioniero (Barcelona), za balete Far Rover Legend (Opera de Paris), Romeo in Julija (Riga) ter za gledališki predstavi Kralj Lear (Barcelona) in Iliada (Ljubljana). Redno gostuje na domačih odrih, kjer oblikuje luč za operne, dramske in plesne predstave. V SNG Opera in balet Ljubljana je ustvaril lučno podobo za predstave Ljubezen kapital, Črne maske, Gorenjski slavček, Orfej v peklu in Madama Butterfly. Leta 2020 je predstava Doña Francisquita, ki jo je kot oblikovalec svetlobe soustvarjal v Španiji, prejela nagrado Premio Max za najboljšo predstavo glasbenega in liričnega gledališča.

Anja Möderndorfer

Koreografinja

Anja Möderndorfer je leta 2010 končala študij na plesni akademiji v Amsterdamu (Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten). Po končani akademiji je še dve leti živela in ustvarjala na Nizozemskem (muzikal Hairspray, plesna skupina Sirin Mos, Cool Dance Collective, New Dance Company). Po vrnitvi v Slovenijo deluje kot samozaposlena v kulturi, aktivno pleše in nastopa v različnih predstavah pri nas in v tujini. Videli smo jo lahko v predstavah Kjare Starič Wurst (Razpotja, Triptih, Human), v plesnih projektih Miloša Isailovića (Stranac, Glad), v operah SNG Opera in balet Ljubljana Orfej v peklu (v koreografiji Mihe Krušiča) in Otello (v koreografiji Lukasa Zuschlaga, koprodukcija s Cankarjevim domom), v opereti Dežela smehljajev (koreografija Matthewa Couvillona, Mestno gledališče v Celovcu) ter v predstavah Mestnega gledališča ljubljanskega Trač ali mnogo hrupa za nič in Rent. Posveča se tudi koreografiji in poučevanju. Kot koreografinja je sodelovala pri predstavah

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

Orlando in Addamsovi Mestnega gledališča ljubljanskega in pri predstavi Za zmeraj gledališča Toneta Čufarja na Jesenicah. Svoje znanje gledališkega giba izpopolnjuje v okviru magistrskega študija umetnosti giba na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani.

Blaž Lukan

Dramaturg

Blaž Lukan (1955) je doktor dramaturgije in dela kot praktični dramaturg v gledališču in pri filmu. Piše spremne besede za knjižne objave dram in strokovnih besedil slovenskih in tujih avtorjev, znanstvene razprave s področja dramatike in teorije scenskih umetnosti, kritiko in poezijo. Bil je umetniški vodja Gledališča Glej in SLG Celje. Je docent za dramaturgijo in predstojnik oddelka za dramaturgijo in scenske umetnosti na AGRFT Univerze v Ljubljani. Napisal je več knjig, med njimi Gledališki pojmovnik za mlade (1996), Slovenska dramaturgija: dramaturgija kot gledališka praksa (2001), Tihožitja in grimase: gledališke ekspresije (2007), Performativne pisave: razprave o performansu in gledališču (2013), Po vsem sodeč: gledališke kritike 1993–2013 (2015), Turški lok (2019), in (so)uredil knjigo Svobodne roke: antologija teoretske misli o slovenskem gledališču 1899–1979 (2012).

Atej Tutta

Oblikovalec video projekcij

Atej Tutta je umetnik in filmski ustvarjalec, ki živi in deluje v Benetkah. Magistriral je na Akademiji lepih umetnosti v Benetkah (Accademia di Belle Arti di Venezia), kjer je od leta 2009 do 2014 poučeval kot izredni profesor. Na področju vizualnih umetnosti je razstavljal v Benetkah: Qui e (non) altrove (Maksimiljanov stolp) in v Ljubljani: Retorika – The Moment After (Galerija Vžigalica) ter v Buenos Airesu: Nuovi orizzonti in Laguna. Deluje tudi kot kustos in oblikovalec v razstavnih projektih, kot so med drugim bili: Elaborare il lutto – Arte orfana della specie, For(w)art, Prof. Rodčenko in Fotografije iz Vchutemasa (Benetke). Sodeloval je pri mednarodnih meddisciplinarnih projektih Razdvojeni Bog – Divided God, arTVision in soustanovil kolektiv Threshold. Na področju uprizoritvenih umetnosti sta se z umetnico Baro Kolenc z delom Metamorfoze 3°: Retorika uvrstila na 53. Theaterreffen v Berlinu. Z režiserjem Eduardom Milerjem je soustvaril predstave Antigona, Teror, Pohujšanje v dolini Šentflorjanski, Kazimir in Karolina ter Saloma. V SNG Opera in Balet Ljubljana je kot scenograf in oblikovalec videa sodeloval pri baletnem projektu Orfična Himna koreografa Jeroena Verbruggena in triptihu Balet 100. Z režiserjem Vinkom Möderndorferjem je kot avtor video animacij soustvaril predstavo Lutkovnega gledališča v Ljubljani Kit na plaži.

Valeria Cozzarini

Oblikovalka video projekcij

Vsestranska umetnica Valeria Cozzarini, ki prihaja iz Benetk, pri svojem delu povezuje različne veje umetnosti, deluje tudi na področju filma. Diplomirala je iz slikarstva na Akademiji lepih umetnosti v Benetkah (2006) in se izpopolnjevala na Evropskem mojstrskem tečaju animacije na Mednarodni akademiji za medije in umetnost v Nemčiji (2008). Bila je izbrana za eno od rezidenčnih umetnic v okviru programa za umetnike v rezidenci sklada Fondazione Bevilacqua La Masa v Benetkah (2009).

Prosimo, da pri citiranju navajate avtorja!

Izvedla je vrsto umetniških projektov, med katerimi velja omeniti *Circle (Krog)*, enotedenski multimedijski performans v galeriji Exchange Gallery v Newlynu (VB) in projekt *A(irpo)RT* v okviru umetniške rezidence v južni Nemčiji. Eksperimentalni kratki film *Spaces of Solitude (Prostori samote)* je nastal v produkciji ZKM (Centra za umetnost in medije) v Karlsruheju (Nemčija). Umetnica je prejela prvo nagrado na filmskem festivalu Cortinametraggio (2016) ter nagrado za najboljši umetniški video na filmskem festivalu Expression Art Movie (2017). Med njenimi nedavnimi uspešnimi projekti je tudi animacija pri gledališki predstavi *Kit na plaži*, ki jo je za Lutkovno gledališče v Ljubljani režiral Vinko Möderndorfer (2018).

Željka Ulčnik Remic

Zborovodja

Rojena je v Ljubljani, kjer je na Pedagoški akademiji študirala glasbo in zborovodstvo ter pod mentorskim vodstvom profesorja Lojzeta Lebiča diplomirala z odliko. Študij je nadaljevala na oddelku za sakralno glasbo Akademije za glasbo v Ljubljani in diplomirala s koncertom iz zborovskega dirigiranja in lastne kompozicije. Za uspešno opravljeno diplomsko delo je prejela posebno priznanje – diplomu summa cum laude. Od leta 1987 je bila redno zaposlena v ljubljanski Operi kot pevka in korepetitorica v opernem zboru, septembra 2009 pa je prevzela vodenje tega zbora, ki ga pripravlja za operne predstave in koncerte. Za predstave *Tosca*, *Hrestač – Božična zgodba*, *Carmen* in za kantato *Šolnik* je pripravila tudi otroški zbor. Dvajset let je vodila doma in v tujini nagrajeni ženski pevski zbor *Petrol* iz Ljubljane. Udeležuje se zborovodskih seminarjev pod vodstvom priznanih zborovodij in dirigentov (Bo Johansson, Karmina Šilec, Holger Speck, Peter Hanke, Gary Graden in drugi).

Igor Grasselli

Koncertni mojster

Violinist Igor Grasselli je rojen leta 1965 v Kranju. Od leta 1994 je koncertni mojster v našem opernem orkestru. Kot solist je koncertiral z različnimi orkestri in komornimi ansambli. Poleg nastopanja z matičnim orkestrom ljubljanske Opere je nastopil na solističnem koncertu z vodilnim nemškimi komornim orkestrom v okviru ljubljanskega poletnega festivala v Križankah, na recitalih v Milanu (*Amici della Scala*), v veliki dvorani Kijevske filharmonije (Ukrajina), v Carrari (Italija), na Dunaju ter na koncertu v Almerii (Španija). Kot gostujoči koncertni mojster je ob dveh priložnostih vodil Pekinški simfonični orkester ter Filharmonijo iz Vidma (Udine) na dveh različnih koncertih. Solistične koncerte je imel tudi v Ljubljani, Murski Soboti, Celju, na Ptujju, v Kopru, Novem mestu, Banjaluki, v Banskih dvorih, Novem Sadu in v Beogradu. Kot solist je nastopal tudi na Kitajskem, v Italiji, Avstriji in Angliji. Posnel je vrsto zgoščenk za Glasbeno dediščino Slovenije.

Biografije solistov so objavljene na spletni strani www.opera.si.
